

# ТАНЕКЕ

ISSN 0134-2266

1989

9



Käisin kevadel Saksa Demokraatlikus Vabariigis.

Kui reisilt koju tagasi jõudsin, piirasid sõbrad mind pärimistega: mida nägid, misugune loodus seal on, millised inimesed... Ka kuueaastane Ele oli põnevil. Rääkisin Elele, et Schwerinis käisin külas peres, kus on täpselt temavanune tüdruk Madli. Madli ema on eestlane. Pika talvega oli Madli eesti keel natuke rooste läinud. Ema arvas, et suvel Eestimaal lastega mängides tuleb see talle kähku meelde.

Ele tahtis teada, kas Madli ka sügisel kooli läheb. Rääkisin talle saksa laste esimesest koolipäevast.

Ka Saksa DV-s lähevad lapsed kuueaastaselt kooli. Õppeaasta algab seal septembrikuu esimesel laupäeval. Laupäev on vanematel vaba ja esimest koolipäeva tähistatakse kodus väga pidulikult. Ema katab peolaua, külle tulevad vanaemad, vanaisad ja sõbrad. See on vaat et tähtsam sündmus kui sünnipäev.

Koolis kingitakse kõikidele lastele suured kirevate piltidega paberituutud — zuckerfüte'd. Eesti keeles tähendab see suhkruutuut ja magus on tuutude sisu tõesti. Sinna

# Kooli!



pannakse maiustusi, mänguasju, koolitarbeid. Vähe sellest — ka külalised tulevad suhkruutuutudega. Neid saab suve lõpul poest osta ja neid on mitmes suuruses: õige pirakaid vanavanemate kingide mahutamiseks ja tillemaid mängusõprade tarvis. Madli emal oli selline suuremat sorti tuutu juba kapis ootamas ja väikesi kingituspakikesi paistis seal ka olema. Käisime neid kahekesi vaikselt, Madli eest salaja, kaemas.

Kooliasjad olid Madlil ostetud juba kevadel. Ranits pungitas vihikutest, ühest kotisahtlist vaatas välja pehme mängukaru, tõmblukk selja peal. Madli vedas luku särinal lahti — karu kõhus oli pani-paik sulepeale, pliatsitele, kummile. Säravpunase ranitsa oli Madli ise möödunud suvel Tšehhimaal isa-emaga puhkuseraisil olles välja valinud.

Nägin ka saksa laste aabitsat. Loodan: Madli ei pahanda, kui ütlen, et mulle meeldib meie aabits rohkem. Aabitsaga on kord juba nii, et igaüks peab kõige kallimaks seda, millest ta ise on lugema õppinud.

EDA ALLIKMAA

Pildistanud MARIANNE MOOS

## Õpetaja

Õpetaja on meil hea, lahke, tubli, sõbralik. Hommikul, kui kooli tulen, tema pilk ja range olek üldsegi ei häiri mind. Olen tema naerulind.

ANU MÖTSLA  
Kanepi Keskkoolist

## Minu unistuste kool

Ma õpiksin meelsasti maakoolis. Koolimaja asuks sügaval metsas, kuuskede ja mändide varjus. Seal oleks ainult üks klass, aga klassis kümme õpilast ning soe kamin. Veel oleks koolil aed ja aias pirni-, õuna- ning ploomipuud. Elavnurgas elaksid loomad ja kasvaksid taimed. Õpetaja saaks seal iga õpilasega käituda nagu oma lapsega. Selline kool meeldiks mulle.

TÖNU TAMMEARU Haapsalu 9-kl. Koolist

## 4 kõrval ikka 5

Õnnelik ma olen siis, kui päevikus mul hinne 5. Igaks päevaks püüan ma hoolsalt kõike õppida.

Ükskord aga, oh, sa raks, tuli hoopis hinne 2!  
«Mis on, laps?» küsis paps.  
«Poiss, kas kotis on sul 2?»  
Vastas laps: «Selleks ongi kott mul paks. . .»

Selle eest nüüd võitleb laps, et ta oleks virk ja kraps. Tunnistusel seisab siis 4 kõrval ikka 5.

RENE PAULUS  
Jõgeva 1. Keskkoolist

## Esimene koolipäev

Väikemees läheb esimest korda kooli, astub klassi, väga imestab. Kus on saiad, kus on koogid? Lasteaias olid need vähemalt.

Algab tund. Klassi astub õpetaja, väikemehel pisar silme ees. Kus on me vana kasvataja? Lasteaias alles oli see.

LIIS ALLIK  
Viljandi 1. Keskkoolist

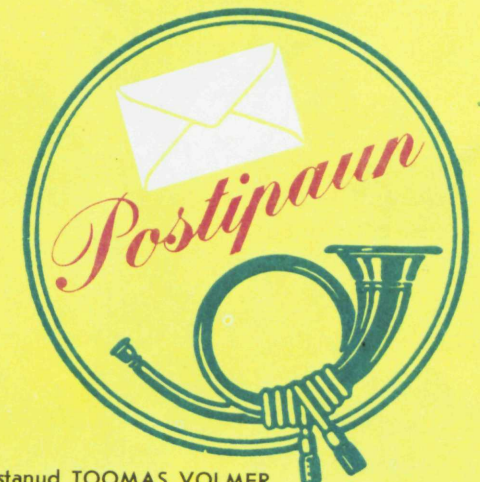
«Pipi Pikksukk» on olnud «Estonia» teatri laval juba 20 aastat. Juubeli puhul teeme joonistusvõistluse. Võistlus algab septembris ja lõpeb 1. oktoobriks.

Joonista Pipist või Annikast ja Tommyst või härra Nilssonist või preili Rosenblumist või kuningas Eefraim I Pikksukast või. . . Pilt tee joonistusploki suurusega lehele.

Meie aadress: 200105 Tallinn, Estonia pst. 4, teater «Estonia».

Kirjuta joonistuse tagumisele küljele oma nimi, vanus, klass ja aadress.

Võitjad kutsume juubelietendusele oktoobri lõpus. Pipil on auhinnad I—II klassi, III—IV klassi õpilastele ja nendele lastele, kes veel koolis ei käi.



Pildistanud TOOMAS VOLMER

# Septembrikuine

AIVAR POHLAK

Nüüd suvi saab läbi, sügis algamas taas, sügishommikul ärkad ning hallad on maas, üle hallase heinamaa kooli end sead, kui kool kord saab läbi, mis tuleb, kas tead?

Illustreerinud HELDUR LARETEI



# Siilipoiss õpib lugema

AIVAR POHLAK

Külma ja lumise talve ajal elas siilipere suure lehehunniku all pesas. Siiliisa tukkus kiiktoolis, siiliema kodus, siilipoiss aga lehitses pildiraamatut ning kordas valjusti õpitud tähti.

«Õun algab õõ-tähega, jänes algab jott-tähega, kukk algab kõhh-tähega, lill algab ell-tähega, orav algab oo-tähega, mesilane algab emm-tähega, pott algab põhh-tähega,» rääkis ta raamatut uurides.

Paar päeva enne jõule, kui siiliema oli pesa korda teinud, tõi siiliisa sahvrüst suured punapõselised jõuluõunad. Ja siilipoiss ei saanud õunakorvist enam eemale.

«Noh, poiss,» päris siiliisa jõulupäeva hommikul. «Mis tähega algab õun?»

Siilipoiss silmitses tükk aega õunakorvi ja ütles siis kindlalt: «Need õunad algavad põhh-tähega. Nad on nii ilusad nagu pallid.»

# Ranits

HILLI RAND

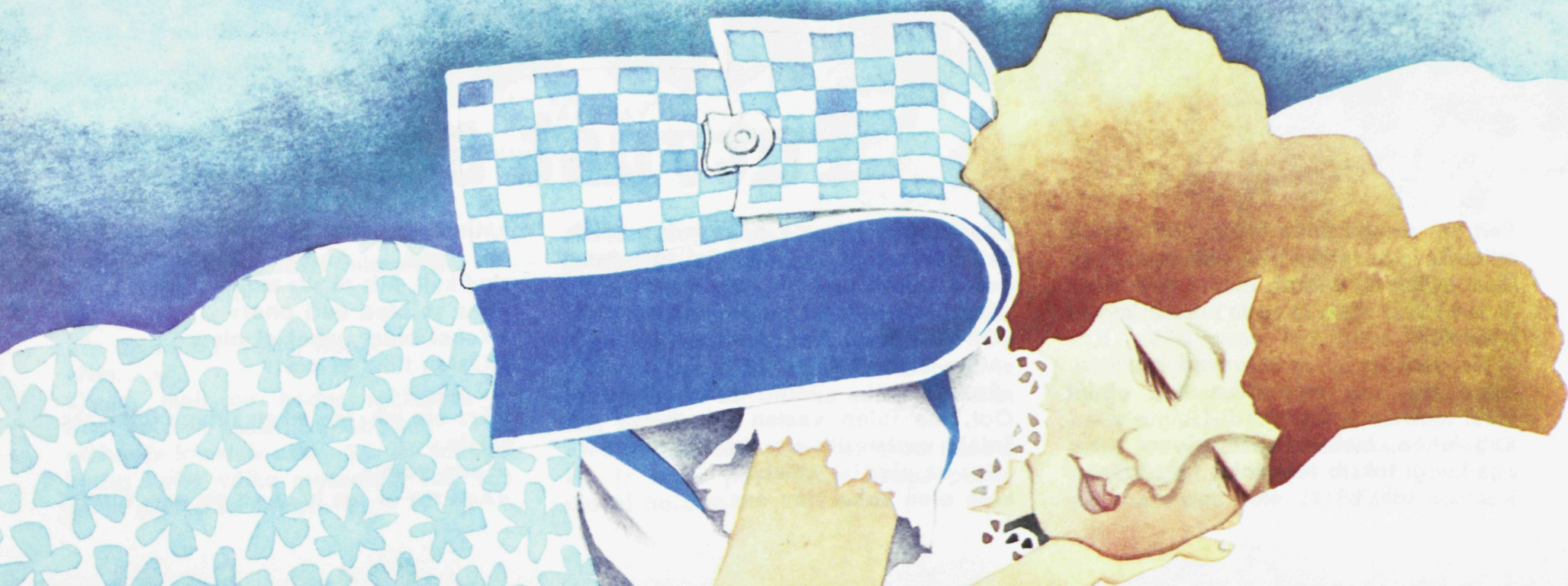
Ranitsa oli Prita saanud endale õige pisut enne kooli algust. Säärase sini-valge-ruudulise ja armsa. Pritale meeldis ranits esimesest pilgust. Ta silitas seda tükk aega, ladus asju sisse ja võttis jälle välja. Lõpuks pani ta ranitsa endale selga. Terve öhtu käis Prita ringi, ranits seljas. Ta isegi sõi ja pesi sedaviisi. Priidikut ei lubanud ta ranitsale lähemale kui kahe sammu kaugusele, sest iial ei võinud olla kindel, et tema näpud ei kleepu, ei määri, ei urgitse, ei kriibi. Kui uneaeg kätte jõudis, nägi ema kohkudes, et tütar läks voodisse, ranits seljas. Ema püüdis küll Pritat veenda, et sedasi on halb magada ja et ka ranits võib kannatada saada.

Kuid miski ei aidanud, Prita jäi endale kindlaks. Ta lamas sirgelt voodis, ranits selja all. Ema käis mitu korda murelikult vaatamas. Kõik oli endine. Siis käskis ta isal minna ja lapsega tõsiselt rääkida. Aga isa ainult muigas, löi käega ja lausus: «Kui lapsel isu täis saab, küll ta siis ranitsa rahule jätab.»

Lõpuks nägi ema, et Prita oli magama jäädes end kõhuli keeranud. Ettevaatlikult võttis ema ranitsa tütre seljast ja pani selle padja kõrvale.

Järgmisel hommikul ütles Prita: «Küll mul on tark ranits, tuli öösel ise minu seljast ära!»

«Näed nüüd,» arvas ema, «ju talle siiski ei meeldinud, et sina t e m a seljas lamasid.»





Illustreerinud KELLI KAGOVERE

TOIVO VAALMA

# Tutvust sobitamas

Rait tuli emaga linna tädile külla. Tuled mitmeks päevaks kohe. Et aga tädil lapsi polnud, hakkas Ratil (nii kutsuti teda kodus) igav. Ja seda juba esimesel päeval.

«Näe, seal aia ääres kasvavad vaarikad. Mine tee suu magusaks. Ära ainult varsi murra,» hoiatas tädi.

Rati läheb, maiustab. Teiselpool aeda aga keegi toksib toks-toks, toks-toks. Kes see toksib?

Vaarikavarsi kõrvale painutades piilub Rati aialippide vahelt. Seljaga tema poole seisab mees ja lõhub puid.

«Onu! Mis sa teed seal!» hüüab Rati.

«Oh-oh-hoo-o! Kes mind seal hüüab!»

«Mina olen. Rati noh!»

«Rati... Rati... Mitte ei tule meelde.

Oot, ma tulen vaatan lähemalt.»

Tuleb, vaatab üle aia, Ratit ei näe.

«Kus sa oled!» hüüab.

«Ma olen kohe sinu ees.»

«Minu ees! Aed on minu ees, vaarikad on, kuid... Ah-haa, nüüd ma näen sind küll. Mis sa siis mulle räägid?»

«Kas sa oled kuri onu?»

«Vahel olen, vahel ei ole.»

«Kas sa täna ei ole?»

«Ei ole.»

«Ära ole jah. Ma tahan sinuga tuttavaks saada.»

«Seda võib.»

«Aga ma ei saa ju. Aed on ees. Kuule,

# UTEKE LÄKS JALUTAMA

INGE TRIKKEL

«PÜHAPÄEVAL LÄHME JALUTAMA,» PAKKUS PEETER PILLELE.  
«LÄHME PEALEGI,» OLII PILLE NÕUS.  
«MINA TAHAN KA PÜHAPÄEVAL JALUTAMA MINNA,» MÖTLES UTE.  
PÜHAPÄEV OLII ÜLDSE KUIDAGI TEISTMOODI PÄEV. PEREISA EI  
OLNUD TUSANE. PEREEMA EI OLNUD TUSANE. LAPSED EI HOOPISKI.  
PILLE HAKKAS JUBA HOMMIKUL PÄRGA PUNUMA. PUNUS JA PUNUS.  
KUI VALMIS SAI, SIIS EI PANNUD ENDALE PÄHE, VAID UTELE KAELA.  
ENDALE PANI HOOPIS UHIUUED TEKSASED JALGA. PEETER OOTAS  
JUBA VÄRAVAS. LÄKSIDKI JALUTAMA.  
UTE LÄKS KA JALUTAMA. UTE TAHTIS KA INIMENE OLLA. LÄKS:  
KÖPS-KÖPS-KÖPS. PAHA OLII JALUTADA.  
ÜLDSE OLII PAHA KÄIA. JOOSTA OLEKS TAHTNUD UTEKENE. AASAL  
KEPSELDA, HEINAMAAL KARATA, LILLEDE SEES HULLATA. NÜÜD  
MUUDKUI JALUTAS JA JALUTAS.  
KIPS-KÖPS. KIPSAT-KÖPSAT.  
SIIS NATUKE KIIREMINE: KIPSAT-KÖPSAT-TALD JA APSAT. JÄI SEISMA,  
OOTAS — EHK KEEGI HÜÜAB JA HÖIKAB. AGA KEEGI EI HÜÜDNUD  
EGA HÖIGANUD. PÄIKE EI NAERNUD SEL PÄEVAL, LILLED OLID  
MOSSIS, LINNUD EI SIRISTANUD.  
RINGI KEERAS UTEKENE. KOJU TAGASI LÄKS.  
VANAEMA OLIGI JUBA VÄRAVAS. «SA MU UTEKE, SA MU KULLAKE,  
KUS SA KÜLL OLID!»  
VARSTI TULID KA PILLE JA PEETER, PILLE KEERAS OMA KODU-  
VÄRAVAST SISSE, PEETER JÄLLE OMAST.  
KODU IKKA ÜLE KÕIGE. KODUS ON KODUTUNNE.



tõsta mind üle aia.»

«Hm. . . Äkki ema saab pahaseks!»

«Sinu ema või!»

«Ei, sinu.»

«Ta on linnas. Tõsta, noh.»

«Hm. . .»

«Tead, meil on kodus rukkiahk ja  
Rootsi-Kaarli kahur,» ütleb Rati.

«Ohoo!» imestab onu. «Siis on sul seal  
kodus kohe väike muuseum. Kas see  
kahur pauku ka teeb?»

«Ei tee. Kuuli pole. Kuule, sul on habe  
ja vuntsid. Kas sa oled jõuluvana?»

«Olen, kui vaja.»

«Ole nüüd ja täida mu soov — tõsta  
mind üle aia.»

«Hm. . . Suvel ju jõuluvanasid pole ja  
seepärast ei saa ma ka su soovi täita.  
Ehk ronid ise.»

«Ma ei saa. Ema võttis pükstelt traksid  
ära ja nüüd pean kahe käega pükse  
üleval hoidma.»

«Miks ta võttis?»

«Et ma ronida ei saaks.»

«Rati, kus sa mul oled? Tule tuppa, ema  
tõi jäätist!»

«Oi, nüüd pean küll kohe minema,»  
ütleb Rati.

«Aga tutvus!»

«Mis tutvus!»

«Kas me siis täna tuttavaks ei saagi!»  
pärib onu.

«Ei saa. Aega pole. Jäätis sulab ära.»

# Sepä man

PENT NURMEKUND

SEPP, TAU OBESELE ALA KÖVVA RAVVA,  
KIVVITSE OM KODUKANDI TII:  
ET EI KOMISTESS TA ÄKÜST PÜSTÜJALA,  
LÖ'USS KATIK VANKRE, LÖ'USS RII.

SEPP, TAU SAABASTELE ALA KÖVVA RAVVA,  
KIVVITSE OM MIU RÄNNÜTII:  
ET EI KOMISTESS MA ÄKÜST PÜSTÜJALA,  
KÖNDEN ÜLE KELTSÄ, LÄBÜ VII.

SEPP, TAU SÖÄMELE ALA KÖVVA RAVVA,  
KIVVIST TIID PEÄP KÖNME TEMÄKI:  
ET EI PEÄTÜSS TA ÄKÜST PÜSTÜJALA,  
VARAAIGU LÖPETESS MIU RÄNNÜTII.



See luuletus on kirjutatud mulgi murdes,  
mida räägiti omaaegses Halliste kihelkonnas.  
Eks ole, siin on sõnu, mille tähendust Sa ehk kohe ei tea.  
Aga kui Sa natuke järele mõtled, ei ole raske ära arvata,  
millest luuleread räägivad.



## Ilus algus

OTT ARDER

PAIGALSEIS ON PIMEDUS  
JA LIIKUMINE VALGUS.  
RATAS HAKKAB VEEREMA —  
EKS OLE ILUS ALGUS!

METSA TAGANT ÜLES VEAB  
END PUNAV PÄIKSEKETAS.  
KELLEL ON, SEE KÜLLAP TEAB,  
MIS IMELOOM ON RATAS.

ISTUD KINDLALT SADULAS  
JA VÄNTAD MITMEID TUNDE.  
TUUL, MIS KÖRVUS VUHISEB,  
LOOB LENDAMISE TUNDE.

PAIGALSEIS ON PIMEDUS  
JA LIIKUMINE VALGUS.  
RINGIDEL JA RATASTEL  
ON PUUDU OTS JA ALGUS.





# Kes hiilib aias otsatus

OTT ARDER

«ON TÜÜTUKS MUUTUNUD SU LAHKUS!»  
ÕUN ÜTLES, LADVA OTSAST LAHKUS.  
VAID HETKE KESTIS OTSATUS,  
SIIS KOSTIS TUME POTSATUS.

LATV KERGELT KÕIKUS KARGES TUULES,  
MA SEISIN PUU ALL, HAMBAD HUULES.  
NÜÜD HAMBAD ÕUNA SISSE LÕIN  
JA LADVAÕUNA ÄRA SÕIN.

SÕIN SÜDAME JA SEEMNED SÕIN,  
NÜÜD TEILE TUNNISTADA VÕIN —  
JÄI SÕOMATA VAID POTSATUS,  
TA HIILIB AIAS OTSATUS.



Illustreerinud HILLAR METS



# POTS!

## Pliiat(siga)\*

OTT ARDER

HAAMRIGA JA ALASIGA  
SEPAPOISS END HARJUTAB.  
PABERILE PLIIATSIGA  
KIRJATUNDJA KIRJUTAB.

PLIIATSIGA ÜKSKI SIGA  
SENI POLE SINA PEAL.  
MITTE AINULT SÖRG EI SEGA,  
KIRJAOSKUS PUUDUB SEAL.

AGA SEE ON VÄIKE VIGA,  
SULGUDESSE TÖMBUB VÄRSS:  
(TUHNIDA PEAB MÕISTMA SIGA!  
«NOTSU, HOIA KORRAS KÄRSS!»)



\* Et mõnel linnalapsel võib tekkida küsimus, miks osa sellest luuletusest on sulgudes, seletan: sead on ka sulgudes, samuti (autori märkus).

Elas kord poiss Ljoša. Ta suutis end muuta kelleks tahes, kelleks tahes! Näiteks muutis ta end tuviks, istus aknaäärisele ja koputas nokaga vastu klaasi. Ema tõstis muidugi kisa: «Kõss! Kuhu sa tükid!» Tema ju ei tundnud poega ära. Aga tuvi räägib: «Ma olen sinu poeg Ljoša ja sina oled minu ema Liida.» Nüüd sai ema asjast aru ja tõi Ljošale suhkruvaabaga pähkleid ja limonaadi. Ljoša tõusis lendu ja hakkas õhus poognaid joonistama. Naabrid ei jõua ära imestada. Aga Ljoša ema räägib: «See on minu poeg Ljoša. Tal on erakordsed võimed. Ma panen ta inglise keele kooli ja muusikakooli ja veel iluuisutamist õppima!»

\*

# Ljoša lood

Vene kirjanik SERGEI SEDOV Tõlkinud JAAN RANNAP

Ljoša läks kooli. Oli väga külm talveaeg. Ljoša muutis end jääkaruks, võttis ranitsa hambusse ja läks, pakast pelgamata. Koolimajja jõudnud, unustas ta aga end Ljošaks tagasi muuta. Ta lihtsalt läks klassi oma pinki.

Õpetaja räägib: «Kas näete nüüd, lapsed. Isegi jääkarud tahavad õppida ja targaks saada. Meie laiskvorstid peaksid seda nähes küll piinlikkust tundma.»

Siinkohal Ljoša vaatas laiskvorstide-kahemeeste poole ja hakkas urisema. Selle peale tõusid laiskvorstid püsti ja lubasid end parandada.

Esimest korda elus pidasid nad ka sõna.

\*

Illustreerinud RAIVO JÄRVI

Mari muinasjutu järgi JÜRI RANT

# Rebane

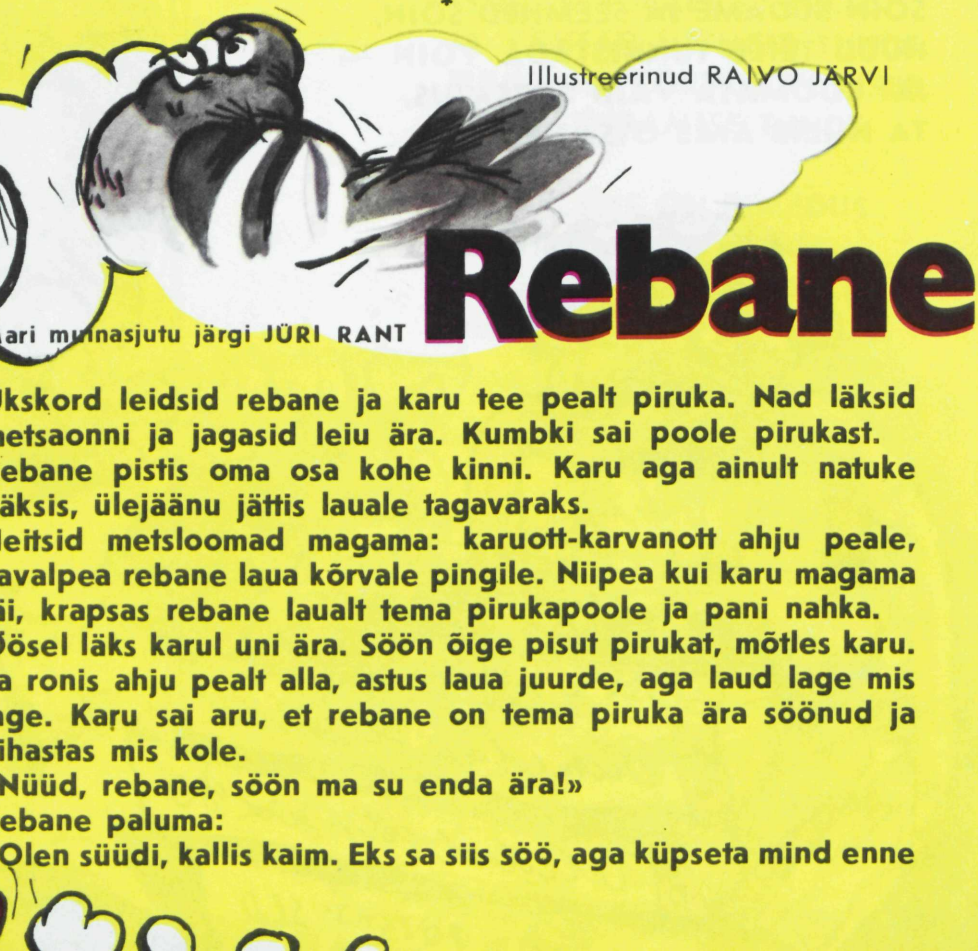
Ükskord leidsid rebane ja karu tee pealt piruka. Nad läksid metsaonni ja jagasid leiu ära. Kumbki sai poole pirukast. Rebane pistis oma osa kohe kinni. Karu aga ainult natuke näksis, ülejäänud jättis lauale tagavaraks.

Heitsid metsloomad magama: karuoff-karvanott ahju peale, kavalpea rebane laua kõrvale pingile. Niipea kui karu magama jäi, krapsas rebane laualt tema pirukapoole ja pani nahka. Öösel läks karul uni ära. Söön õige pisut pirukat, mõtles karu. Ta ronis ahju pealt alla, astus laua juurde, aga laud lage mis lage. Karu sai aru, et rebane on tema piruka ära söönud ja vihastas mis kole.

«Nüüd, rebane, söön ma su enda ära!»

Rebane paluma:

«Olen süüdi, kallid kaim. Eks sa siis söö, aga küpseta mind enne



Ljošale meeldis üks tüdruk. Väga ilus tüdruk. Väga-väga. Ljoša astus tema juurde ja ütles: «Oleme õige sõbrad.» Ja nad läksid koos uitama. Uitasid, uitasid. Päev oli palav. Tüdruk ütles: «Hea oleks jäätist limpsida, aga raha ei ole. Küll on kahju, ai-ai-ai!»

Ljoša ohkas ja muutis end kahekümnekopikaseks «Eskimoks». Ja tüdruk sõi jäätise ära. Ta isegi ei pannud tähele, et Ljoša on tema kõrvalt kadunud. Pulgakese minema visanud, jooksis ta tantsuplatsile.

Pulgake muutus pikkamisi kurvaks Ljošaks, ohkas ja läks ema juurde. Enam see tüdruk Ljošale ei meeldinud. Üks teine tüdruk hakkas talle meeldima.

\*



# ja karu

tingimata. Kõpsest peast olen ma palju maitsvam.»

«Tuld pole, kuidas ma sind küpsetada saan!» karu vastu.

Aga rebasel seegi teada:

«Vaata üles, onuke,» ja näitab kuu poole. «Näe, kus tuli!»

«See on ju hirmus kõrgel,» vastab karu. «Sealt ei saa kätte.»

«Aga sina roni kuuse otsa,» annab rebane nõu, «küll siis ulatad.»

Karu võttis kuiva oksarao, ronis kõge kuuse otsa, küünitas oma raagu kuu poole — mitte ei ulata.

«Siruta, siruta, onuke,» annab rebane alt hoogu. «Õige vähe jääb puudu. Kui hüppaksid natike, olekski tuli käes.»

Karu jäi rebast uskuma, hüppaski — ja lendas kākaskaela kuuse otsast alla. Äärepealt oleks end surnuks põrutanud.

Rebane-kavalpea jooksis muidugi minema.

Ljošal oli ema Liida, kuid isa polnudki. Seda tuleb ette. Ljoša ema oli väga noor ja ilus. Ta hakkas meeldima paljudele, kes siis kõik tehtsid temaga abielluda. Kuid ema ei olnud Ljoša pärast nõus. Ema otsustas oma elu Ljošale pühendada, et Ljošal hea oleks. Ja Ljošal oli hea, isegi väga hea. Aga emal endal mitte eriti. Ja Ljoša otsustas asja parandada.

Just nagu tellimise peale tuli peigmees ema kätt paluma (see tähendab naiseks tahtma). Ema ei olnud kodus. Ljoša muutis end omaenda emaks ja hakkas peigmeest proovile panema. Et vaadake, ise olen haiglane, aga lapsi on mul palju, tükki viis. . . ja katus jookseb läbi. . . ja vannituba on koos kempisuga. . . ja tööl on pahandusi. Sellest aitas. Peigmees laskis jalga.

Ljoša pani palju peigmehi proovile, kõik hirmutas ära peale ühe, ainsa ja õige. Kuigi Ljoša tema üle naeris, oli jäme ja koguni lõi teda (seda muidugi ema kujul), rääkis too ikka: mina sind armastan, tule mulle naiseks.

«Vaat see on alles peigmees!» mõtles Ljoša ja jäi nõusse.





Nüüd, septembris, on paras aeg pähklile minna. Mõned inimesed usuvad küll, et võib minna ka varem, augustis. Tõepoolest nägid pähklid põõsastel siis välja niisama prisked kui praegu ja nende tuumadki olid parajalt suured. Ometi polnud need veel täisväärtuslikud. Kes liiga vara pähklile läheb, karistab ennast ise. Talvel pähklikoore purustanud, näeb ta, et tuum on tõmbunud herne-tera-suuruseks kortsus kribalaks. Enneaegselt nopitud pähkel sisaldab palju vett ja vähe toitaineid. Septembris korjatud pähkel on aga toitaineid tulvil. Nagu on näidanud täpsed uurimised, on küpsed pähklituumad poolteist korda toitvamad kui sealiha ja kümme korda toitvamad lehmapiimast.

Kas sa tead, mis materjalist on ehitatud teetamm, mis ühendab Muhu- ja Saaremaad? Ajalooõriku teatavad, et kui tsariajal teed ehitama hakati, uputati teetammi täitmiseks merre lisaks tavalistele teehitusmaterjalidele tohutul hulgal sarapuuahagudest kubusid. Põhjus oli lihtne: sarapuu oli saartel kõige kättesaadavam odav puumaterjal. Praegugi on Muhumaa ja Saaremaa ühed kõige sarapuurikkamad paigad Eestis. Mandrimees, kes tahab saada hästi rikkalikku pähklisaaki, peaks seadma sammud Saaremaale. Seal, Sepa-Käkul, asub ka Eesti kõige ulatuslikum sarapuumets. Saarlased ise arvavad küll, et kõige paremad pähklid kasvavad hoopis pisukesel naabersaarel Abrukal.

Muistendi järgi käinud Saaremaa vägimees Suur Tõll pähklil ikka ainult Abrukal. Kas Abruکا elanikud omakorda mõnda veel vaiksemat ülemeresaart parimaks pähkli-paigaks peavad, ei ole ma nende käest küsinud.

Lõuna-Eestis on ammustest aegadest kuulus pähklimeetsade kant Otepää. Paigal on ka teine nimi — Nuustaku.



Pildistanud HENDRIK RELVE

## SARAPUU

Nimi on tuletatud saksa keelest ja tähendab pähklipäeva. Pähklipäev oli esimene sügispäev, mil mõisnik lubas pähklile minna. Pärimused jutustavad, et see päev oli rahvale suur püha. Enamik külainimestest oli sel päeval metsas, mets oli tulvil hõikeid ja naeru. Pähkleid korjates painutati oks pika ridva otsas oleva konksuga alla. Pihku nopiti vaid need pähklid, mis tupest kergelt välja tulid, ja pisteti väiksesse kotti, mis rippus kaelas. Aeg-ajalt tühjendati kotikese sisu õlal rippuvasse suurde märssi. Kindlasti oled sinagi märganud, et vahel saab pähkli tupe seest kätte kergesti. Teinekord tuleb rohelist mütsikest lausa tükkhaaval küüntega lahti rebida. Vanarahval on selle kohta seletus. Kunagi ennemuiste olevat kõik

pähklid rippunud põõsastel ilma tupeta ehk püksteta, nagu vanarahvas ütles. Pähkleid olnud siis nii hõlbus kätte saada, et inimesed kõik alati enne küpsemist ära noppinud. Sarapuu palunud viimases hädas metshaldjat korraldada nii, et inimesed selge märgi saaksid, millal korjata ja millal mitte. Metshaldjas täitnud sarapuu soovi. Sellest ajast ongi pähklitel püksid. Kui püksid on rohelised ega taha pähkli ümbert kuidagi ära tulla, siis pole õige aeg neid noppida. Kui aga püksid on pruunid ja pähkel neist kergelt sikutades välja kargab, siis on aeg paras. Metshaldja tehtud seadust tasub meele pidada meiegi päevil.

HENDRIK RELVE

Lõika tunniplaani kontuurjoont mööda välja. Vali üks pool, kuhu kirjutad oma tunnid. Kui soovid, võid tunniplaani rulli keerata ja kokku liimida. Nii seisab see paremini laual püsti.

**Tunniplaan**

**E**

**T**

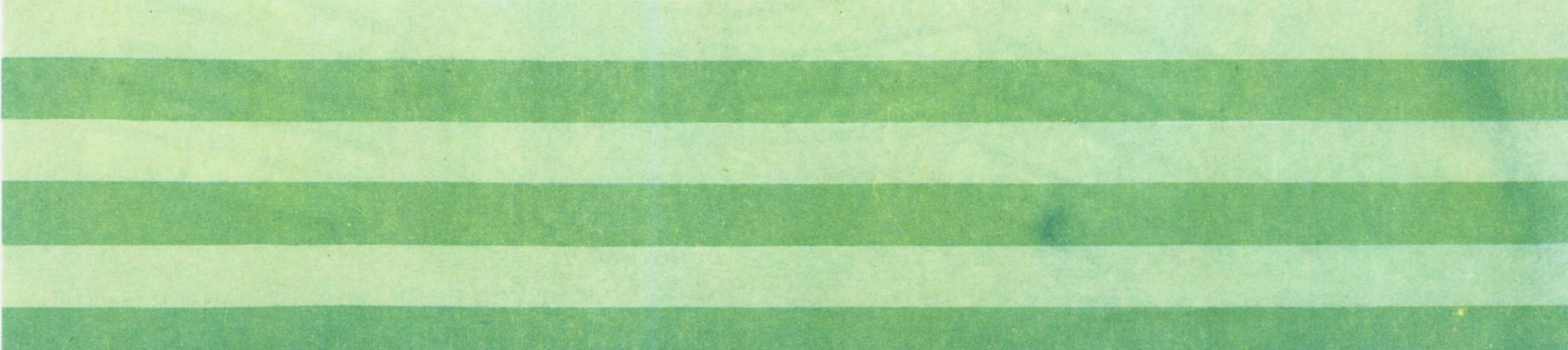
**K**

**N**

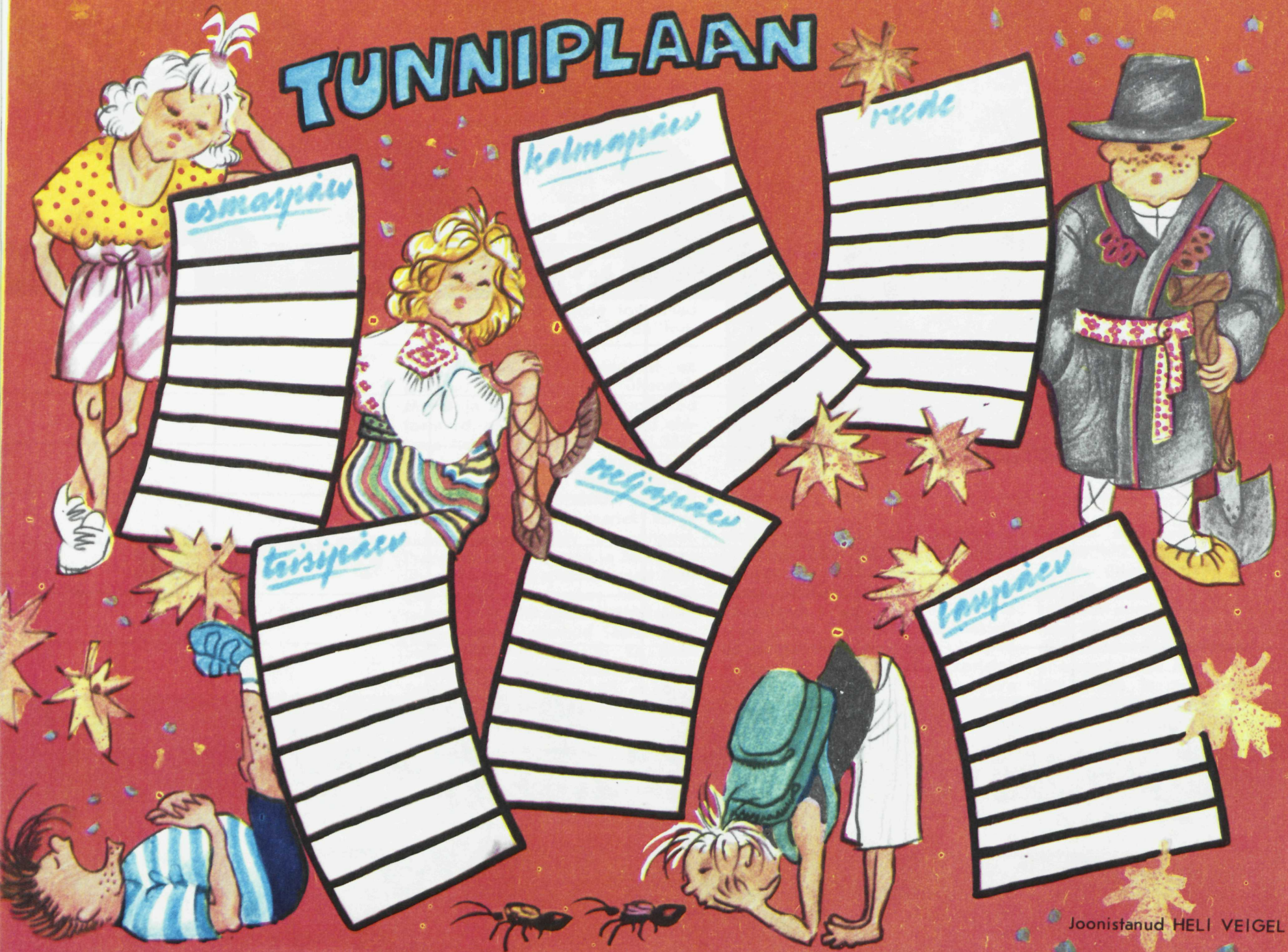
**R**

**L**

**Tunniplaan**

# TUNNIPLAAN





# Viljandimaa

Joonistanud VIIVE NOOR

Viljandimaa rahvarõivad kuuluvad Lõuna-Eesti rahvarõivarühma. kõige vana säilitamine on iseloomulik kogu maakonnale. Eriti aga paistsid sellega silma Mulgimaa, kuhu kuulusid Hal-  
liste, Karksi, Tarvastu ja osa Helme kihelkonnast.  
Mulgi naisterõivaste kaunistustes kohtab geo-  
meetrilise ornamendi kõrval ka vanemat  
faimeornamenti.

Naiste ülikonna põhiosad olid särk, seelik, vöö, abielunaistel põll, sageli ka kampsun ning kohati liistik ehk vest. Lõuna-Eesti naised kandsid kaua õla-  
katteid. Peas kandsid Mulgi neiu-  
peapaela, naised rätikut.  
Üle- ja pidurõivaks oli  
pikk-kuub, mida Mulgi-  
maal kutsuti vammuseks.

ИНДЕКС 78231  
ЦИНД 20 КОР.

PAISTU

TARVASTU

SUURE-JAANI

KOLGA-JAANI

